

pro quibus Christus mortuus est. Væ nubibus plentibus istiusmodi imbres super eas, quæ lutum faciant, fructum non afferant! Nam sicut sunt et bonæ, et malæ arbores, ferentes quæque fructus pro sui dissimilitudine differentes, bonæ videlicet bonos, et malæ malos: ita et arbitror nubes et bonas, quæ bonos; et malas esse, quæ malos pluant imbres. Et vide ne forte innuerit nobis hanc nubium, imbrumque differentiam, qui dicebat: *Mandabo nubibus meis, ne pluant super eam* (haud dubium quin super vineam) *imbrem* (Isai x, 6). Cur putas adjunxisse signanter, *meis*, nisi quia sunt et malæ nubes, quæ non sunt ejus? *Tolle, tolle, inquit, crucifige eum* (Joan xix, 15). O nubes violentas et turbidas! O imbrem procellosum! O torrentem iniquitatis, evertere magis, quam fecundare idoneum! Nec minus malus minusve amarus, minori licet impetu prouens, imber ille qui subsecutus est: *Alios salvos fecit, se ipsum non potest salvum facere. Christus rex Israel descendat nunc de cruce, et credimus ei* (Matth, xxvii, 42). Philosophorum ventosa loquacitas non bonus imber est qui sterilitatem magis intulit terris, quam fertilitatem. Multo magis prava dogmata hæreticorum mali imbres sunt, quæ pro fructibus spinas producant et tribulos. Mali imbres etiam traditiones Pharisæorum, quas Salvator redarguit, et ipsi nubes malæ. Et nisi existimes me injuriam facere Moysi, nam bona nubes est illa, non omne quod pluit vel ipsa, bonum tamen dicam ne illi contradicam, qui ait: *Dedi illis id est Judæis, præcepta non bona* (haud dubium quin per Moysen) *et justificationes, in quibus non vivent in eis* (Ezech, xx, 25). Litteralis illa, verbi causa, observatio Sabbati, sonantis requiem, non donantis, indicus sacrificiorum ritus, interdictus porcine carnis esus, nonnullorumque similium, quæ immunda a Moysæ censentur, pluvia est hoc totum ex illa nube descendens, sed nolo in agrum vel hortum meum quandoque descendat. Fuerit sane bona suo tempore; post tempus si venerit, non bonam jam censeo. Omnis etiam lenis et leniter descendens pluvia, si sit intempestiva, molesta est.

8. Donec ergo istiusmodi aquæ pestilentes occupaverunt terram, et invaluerunt super eam; tempus suum vineæ non habuerunt, nec fuit quod sponsa invitaretur ad putandas vineas. Cæterum illis decurrentibus terra apparuit arida, et flores apparuerunt in ea, significantes tempus putationis adesse. Quæris quando hoc fuit? quando putas, nisi cum reffloruit caro Christi in resurrectione? Et hic primus et maximus flos, qui apparuit in terra nostra. Nam primitiæ dormientium Christus (I Cor. xv, 20). Ipse, inquam, flos campi et liliium convallium Jesus Cant. ii, 1), ut putabatur filius Joseph a Nazareth (Luc. iii, 23), quod interpretatur *flos*. Is ergo flos apparuit primus, non solus. Nam et multa corpora

sanctorum, qui dormierant, pariter surrexerunt, qui veluti quidam lucidissimi flores simul apparuerunt in terra nostra. Denique venerunt in sanctam civitatem, et apparuerunt multis (Matth. xxvii, 52, 53). Flores etiam fuerunt qui primi crediderunt de populo, primitiæ sanctorum. Flores eorum miracula, instar florum producentia fructum fidei. Nam postquam ille infidelitatis imber aliquantulum, vel ex parte, abiit et recessit, secuta mox est pluvia voluntaria, quam segregavit Deus hæreditati suæ, et flores apparere cœperunt. Dominus dedit benignitatem, et terra nostra dedit flores suos, ita ut una die tria millia, in alia quinque millia de populo crederent (Act. ii, 41; iv, 4): adeo in brevi crevit florum numerus, id est credentium multitudo. Et non potuit gelu malitiæ prævalere adversus flores qui apparebant, nec præripere, ut assolet, fructum vitæ, quem promittebant.

9. Nam cum omnes qui crediderant, induerentur virtute ex alto, surrexerunt ex eis homines, qui minas **1467** hominum contempserunt, fortes in fide. Passi sunt quidem quamplurimos contradictores; sed non cesserunt, neque subterfugerunt, quominus et facerent, et annuntiarent opera Dei. Nam juxta illud in psalmo spiritualiter quidem: *Et seminaverunt agros, et plantaverunt vineas, et fecerunt fructum nativitatis* (Psal. cvi, 37). Processu temporis tempestas sedata est, et pace reddita terris, creverunt vineæ, et propagatæ, et dilatatæ sunt, et multiplicatæ super numerum. Et tunc demum sponsa ad vineas invitatur, non quidem ad plantandum, sed ad putandum quod plantatum jam erat. Opportune quidem: nam id opus pacis tempus requirebat. Quando etenim persecutionis tempore id liceret? Alioquin sumere in manus gladios accipites, facere vindictam in nationibus, increpationes in populis; alligare reges eorum in compedibus, et nobiles eorum in manicis ferreis; et facere in eis iudicium conscriptum (Psal. cxlix, 6-9) (hoc quippe putare vineas est): hæc, inquam, omnia vix vel pacis tempore acitaur in pace. Et de his satis.

10. Poterat etiam finiri sermo, si prius quemque vestrum juxta morem meum de sua vinea monuissem. Quis enim ita ad unguem omnia a se superflua reseccavit, ut nil se habere putet putatione dignum? Credite mihi, et putata repullulant, et effugata redeunt, et reaccenduntur extincta, et sopita denuo excitantur. Parum est ergo semel putasse; sæpe putandum est, imo, si fieri possit, semper; quia semper quod putari oporteat, si non dissimulas, invenis. Quantumlibet in hoc corpore manens profeceris, erras si vitia putas emortua, et non magis suppressa. Velis, nolis, intra fines tuos habitat Jebuseus (Judic. i, 21); subjugari potest, sed non exterminari. Scio, inquit, quia non habitat in me bonum. Parum est nisi et malum inesse fateatur. Ait namque: *Non quod volo* (219), *hoc ago; sed quod*

odi, illud facto. Si autem quod odi, illud facio, jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum (Rom. vii, 18-20). Aut te ergo, si audes, præfer Apostolo (nempe ipsius ista vox est); aut fatere cum illo te quoque vitiis non carere. Medium denique [alias namque] vitiorum virtus tenet; ac proinde sedula egres non solum putatione, sed et circumcissione. Alioquin verendum, ne circumquaque a lambentibus, vel potius a rodentibus vitiis illa, dum nescis, paulatim elanguet; aut, si supercreverint, suffocetur. Unum in tanto discrimine consilium est, observare diligenter, et mox ut renascentium capita apparebunt, prompta severitate succidere. Non potest virtus cum vitiis pariter crescere. Ergo ut illa vigeat, istac crescere non sinantur. Tolle superflua, et salubria surgunt. Utilitati accedit, qui quid cupiditati demis. Demus operam putationi. Putetur cupiditas, ut virtus roboretur.

11. Nobis, fratres, putationis semper est tempus, sicut semper est opus. Confido enim quia nobis hiems jam transit. Scitis quam hiemem dicam? Timorem illum, qui non est in charitate, qui cum omnes inicit ad sapientiam, neminem consummat; quoniam superveniens charitas extundit illum, tanquam hiemem æstas. Æstas enim charitas est: quæ si jam venit, imo quia venit, sicut justum est mihi sentire de vobis, sicaverit necesse est omnem hiemalem imbrem, omnem videlicet anxietatis lacrymam, quam amara recordatio peccati, et timor ante extorquebat iudicii. Itaque (quod non dubius dico, etsi non de omnibus vobis, profecto de pluribus) hic jam imber abiit et recessit: nam et flores apparent indices pluvie suavioris. Habet et æstas pluvias suas suaves et uberes. Quid dulcius lacrymis charitatis? Flet quippe charitas, sed ex amore, non ex mœrore; flet ex desiderio, flet cum flentibus. Tali imbre non ambigo rigatos uberius actus obedientiæ vestræ, quos lætus intueor, non murmure tetros, non tristitia subobscuros, sed quodam spirituali gaudio jucundos et floridos. Sic sunt, ac si semper flores gestetis in manibus.

1468 12. Ergo si hiems transit, imber abiit et recessit; si demum flores apparuerunt in terra nostra, et subinde quædam spiritualis gratiæ vernalis temperies tempus putationis indicit: quid restat, nisi ut de cætero toti incumbamus huic operi tam sancto, tam necessario? *Scrutemur*, juxta prophetam, *vias nostras* (Thren. iii, 40) et studia nostra, et in eo se quisque judicet profecisse, non cum non invenerit quod reprehendat, sed cum, quod invenerit, reprehendet. Tunc te non frustra scrutatus es, si rursus opus esse scrutinio advertisti: et toties non te fefellit inquisitio tua, quoties iterandam putaveris. Si autem semper hoc, cum opus est, facis, semper facis. Semper ergo opus esse tibi memineris superni auxilii, et misericordiæ sponsi Ecclesiæ Jesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LIX.

De gemitibus animæ suspirantis ad caelestem patriam, et de commendatione castitatis et viduitatis.

1. *Vox turturis audita est in terra nostra* (Cant. ii, 12). Minime jam dissimulare queo, quod ecce secundo is, qui de cælo est, de terra loquitur: utique tam dignanter, tam socialiter, quasi unus e terra. Sponsus est iste: qui cum præmitteret flores apparuisse in terra, adjunxit *nostra*; et nunc nihilominus: *Vox*, inquit, *turturis audita est in terra nostra*. Ergone ratione carebit Deo quidem tam insueta, ne dicam indigna, locutio? Nusquam, ut opinor, de cælo sic locutum reperies, nusquam alibi de terra. Adverte igitur, quantæ suavitatis sit Deum cœli dicere, *in terra nostra*. Quique terrigenæ et filii hominum, audite; magnificavit Dominus facere nobiscum (Psal. cxxv, 3). Multum illi cum terra, multum cum sponsa, quam de terris sibi asciscere placuit. *In terra*, inquit, *nostra*. Non plane principatum sonat vox ista, sed consortium, sed familiaritatem. Tanquam sponsus hoc dicit, non tanquam Dominus. Quid? Conditor est, et consortem se reputat? Amor loquitur, qui dominum nescit. Carmen nimirum amoris est, nec aliis hoc quam amatoris fulciri oportuit. Amat et Deus, nec aliunde hoc habet, sed ipse est unde amat. Et ideo vehementius, quia non amorem tam habet, quam hoc est ipse. Verum quos amat, amicos habet, non servos. Denique amicus fit de magistro: nec enim amicos discipulos diceret, si non essent.

2. Vides amori cedere etiam majestatem? Ita est, fratres; neminem suspicit amor, sed ne despicit quidem. Omnes ex æquo intuetur, qui perfecte se amant, et in se ipso celsos humilesque contemperat; nec modo pares, sed unum eos facit. Tu Deum forsitan adhuc ab hac amoris regula excipi putas; sed qui adhæret Deo, unus spiritus est (I Cor. vi, 17). Quid miraris hoc? Ipse factus est tanquam unus ex nobis. Minus dixi: non tanquam unus, sed unus. Parum est parem esse hominibus: homo est. Inde terram nostram vindicat sibi, sed quasi patriam, non quasi possessionem. Quidni vindicet? Inde illi sponsa, inde substantia corporis; inde sponsus ipse; inde duo in carne una. Si caro una, cur non et patria una? *Cælum cæli Domino*, inquit, *terram autem dedit filiis hominum* (Psal. cxiii, 16). Ergo ut filius hominis hæreditat terram, ut dominus subjicit, ut conditor administrat, ut sponsus communicat. Dicendo nempe, *in terra nostra*, proprietatem profecto abnuat, societatem non respuit. Et hæc pro eo quod sponsus tam benigno usus est verbo, ut dignatus sit dicere *in terra nostra*. Nunc cætera videamus.

3. *Vox turturis audita est in terra nostra*. Et hoc indicium est transactæ hiemis, tempus nihilominus putationis adesse denuntians. Id juxta litteram. Alias turturis vox non dulces admodum sonat, sed signal dulcia. Ipsa avicula, si emis, non magni; si discu-

(219) Sic primi editi et puriores manuscripti quinque: alii addunt *bonum*, ut in Vulgata.

as, non parvi pretii est. Et vox quidem gementi, quam **1469** canenti similior, peregrinationis nostræ nos admonet. Illius doctoris libenter audio vocem: qui non sibi plausum, sed mihi planctum moveat. Vere turturem exhibes, si gemere doceas: et si persuadere vis, gemendo id magis, quam declamando studeas oportebit. Exemplum sane tum in aliis multis, tum vel maxime hoc in negotio, verbo efficacius est. Dabis voci tuæ vocem virtutis, si quod suades, pius tibi illud cognosceris persuasisse. Validior operis, quam oris vox. Fac ut loqueris, et non solum me facilius emendas, sed te quoque non levi liberas probro. Non jam pertinebit ad te, si quis dicat: *Alligant onera gravia et importabilia, et imponunt ea in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere* (Matth. xxiii, 4). Sed neque illud verearis oportet: *Tu qui alios doces, te ipsum non doces* (Rom. ii, 21).

4. *Vox turturis audita est in terra nostra.* Donec homines pro Dei cultu mercedem tantum in terra, et tantum terram acceperunt, illam utique lacte et melle manantem, minime se cognoverunt peregrinos super terram, nec more turturis ingemuerunt veluti patriæ reminiscentes; magis autem pro patria exsilio abutentes, dederunt se comedere pingua, et bibere mulsum. Ita tandiu non est vox turturis audita in terra nostra. Ubi ergo regni cælorum promissio facta est, tunc intellexerunt homines se non habere hic civitatem manentem, sed futuram inquirere tota aviditate ceperunt; et tunc primum manifeste sonuit in terra vox turturis. Nam dum sancta quæque jam anima Christi præsentiam suspiraret, regni dilationem moleste ferret, desideratam patriam gemitibus et suspiriis a longe salutarer: nonne tibi videtur vice fungi gemebundæ ac castissimæ turturis, quæcunque anima in terris ita fecisset? Extunc ergo et deinceps vox turturis audita est in terra nostra. Quidam moveat mihi crebras lacrymas et gemitus quotidianos Christi absentia! *Domine, ante te omne desiderium meum, et gemitus meus a te non est absconditus* (Psal. xxxvii, 40). *Laboravi in gemitu meo, tu scis; sed beatus, qui dicere potuit: Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo* (Psal. vi, 7). Non solum autem mihi, sed et omnibus qui diligunt adventum ejus, gemitus isti comperti sunt. Hoc quippe est quod ipse aiebat. *Nunquid possunt, inquit, filii sponsi lugere, quandiu cum illis est sponsus? Venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, et tunc lugebunt* (Matth. ix, 15); ac si diceret: Et tunc vox turturis audietur.

5. Ita est, Jesu bone. venerunt dies illi. Nam ipsa creatura ingemiscit et parturit usque adhuc, revelationem filiorum Dei expectans. Non solum autem illa, sed et nos ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei expectantes, redemptionem corporis nostri (Rom. viii, 22, 23): hoc scientes, quia quandiu sumus in corpore hoc, peregrinamur a Domino (II Cor. v, 1-6). Nec vacui gemitus, quibus e

coelo tam misericorditer respondetur: *Propter miseriam inopum et gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus* (Psal. xi, 6). Fuit et in tempore Patrum vox ista gementium; sed rara, et penes quemque suus gemitus. Unde et dicebat quis: *Secretum meum mihi, secretum meum mihi* (Isai. xxiv, 16). Sed et qui aiebat: *Gemitus meus a te non est absconditus*, profecto monstrabat absconditum esse, qui soli Deo non esset absconditus. Et ideo tunc dici non potuit: *Vox turturis audita est in terra nostra; quoniam secretum adhuc paucorum jam tunc multitudinem non exivit.* At ubi palam clamatum est: *Quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera Dei sedens* (Coloss. iii, 1), ad omnes jam cœpit pertinere gemitus iste turtureus, et una omnibus esse gemendi ratio, quia omnes sciebant Dominum, secundum quod in Jeremia legitur: *Et cognoscent me omnes a minimo usque ad maximum, dicit Dominus* (Jerem. xxxi, 34).

6. Cæterum si multi gementes, quid sibi vult unius expressio? *Vox turturis*, inquit. Quare non turturum? Forte Apostolus, id solvit, ubi ait, quia ipse **1470** *Spiritus postulat pro sanctis gemitibus inenarrabilibus* (Rom. viii, 26). Ita est. Ipse inducitur gemens, qui gementes facit. Et quamlibet multi sint, quos ita gemere audias, unius per omnium labia vox sonat. Quidni illius, qui ipsam in ore singulorum pro quorumque necessitatibus format? Denique unicuique datur manifestatio Spiritus ad utilitatem (I Cor. xii, 7). Sua vox quemque manifestum facit, et præsentem indicat. Et audi ex Evangelio, quod vocem habeat Spiritus sanctus. *Spiritus*, inquit, *ubi vult spirat, et vocem ejus audis; et nescis unde veniat, aut quo vadat* (Joan. iii, 8). Etsi ille nesciebat, qui litteram occidentem docebat mortuos magister mortuus [scilicet Nicodemus]; nos sciamus, qui translati de morte ad vitam per vivificantem Spiritum, certo et quotidiano experimento, ipso nos illuminante, probamus vota et gemitus nostros ab ipso venire, et ad eum ire, illicque invenire misericordiam in oculis Dei. Quando enim sui Spiritus vocem irritam faceret Deus? At ipse scit quid desideret Spiritus, quia secundum Deum postulat pro sanctis.

7. Nec soli commendant turturem gemitus; commendat et castitas. Hujus denique merito digna fuit dari hostia pro virgineo partu. Sic quippe habes: *Par turturum, aut duos pullos columbarum* (Luc. ii, 24.) Et licet alias quidem per columbam Spiritus sanctus soleat designari; quia tamen libidinosa avis est, non decuit offerri eam in sacrificium Domini, nisi ea sane ætate, qua nesciret libidinem. At turturis non designatur ætas, quoniam agnoscitur castitas in quacunque ætate. Denique compare uno contenta est; quo amisso alterum jam non admittit, numerositatem in hominibus nuptiarum redarguens. Nam etsi forsitan culpa propter incontinentiam venialis est, ipsa tamen tanta incontinentia turpis est. Pudet ad negotium honestatis rationem non posse in homine, quod natura possit in volucre. Cernere

enim est turturem tempore suæ viduitatis, sanctæ viduitatis opus strenue atque infatigabiliter exsequentem. Videas ubique singularem, ubique gementem audias; nec unquam in viridi ramo residentem prospicies, ut tu ab eo discas voluptatum virentia virulenta vitare. Adde quod in jugis montium et in summitatibus arborum frequentiori illi conversatio est: ut, quod vel maxime propositum pudicitiae, decet, doceat nos terrena despiciere, et amare celestia.

8. Ex quibus colligitur, quod vox sit turturis etiam prædicatio castitatis. Neque enim a principio vox ista in terris audita fuit, sed magis illa: *Crescite, et multiplicamini, et replete terram* (Gen. i, 28). Incassum profecto vox illa pudicitiae sonuisset, necdum propalata resurgentium patria: in qua longe felicius homines neque nubent, neque nubentur, sed sunt sicut angeli Dei in cœlis (Luc. xx, 35, 36). Tunc voci illi tempus fuisse tunc dicas, cum maledicto omnis subiacebat sterilis in Israel, cum Patriarchæ ipsi plures simul habebant uxores, cum frater fratris absque liberis defuncti semen suscitare ex lege compellebatur? At, ubi insonuit ex ore cœlestis turturis commendatio illa spadonum, qui se castraverunt propter regnum Dei (Matth. xix, 12); et item alterius ejusdem castissimæ turturis consilium de virginibus ubique invaluit (I Cor. vii, 25), tunc primum dici veraciter potuit, quia *vox turturis audita est in terra nostra.*

9. Ergo, si in terra nostra et flores apparuerunt, et vox turturis audita est; profecto et visu veritas comperta est, et auditu. Vox quippe auditur, flos cernitur. Flos miraculum est, ut nostra superior interpretatio habet, quod voci accedens fructum parturit fidei. Etsi fides ex auditu, sed ex visu confirmatio est. Sonuit vox, splenduit flos, et veritas de terra orta est (Psal. lxxxiv, 12) per fidelium confessionem, verbo signoque pariter concurrentibus in testimonium fidei. Testimonia ista credibilia facta sunt nimis, dum flos voci, auri oculus attestatur. Audita visa confirmant, ut duorum testimonium (auris loquor et oculi) ratum sit. Propterea Dominus aiebat: *Ite, renuntiate Joanni* **1471** (ejus nempe discipulis loquebatur) *quæ audistis et vidistis* (Luc. vii, 22). Nec brevius illis, nec planius intimari fidei valuit certitudo. Eadem sane in brevi etiam universæ terræ persuasio facta est, et eodem argumenti compendio. *Quæ audistis, inquit, et vidistis.* O verbum abbreviatum, atamen vivum et efficax! Haud dubius profecto assero, quod auribus oculisque percepi. Innotat tuba salutaris, coruscant miracula, et mundus credit. Cito persuadetur quod dicitur, dum quod stupetur, ostenditur. Habes autem quia *profecti apostoli prædicaverunt ubique, Domino cooperante, et sermonem confirmante sequentibus signis* (Marc. xvi, 20). Habes in monte stupenda claritate transfiguratum, et nihilominus superna testificatum voce (Matth. xvii, 2-5). Habes in Jordane similiter et columbam designantem, et vocem testificantem

PATROL. CLXXXIII.

(Matth. iii, 16, 17). Ita hæc duo ubique pariter, vox et signum, ad introducendam fidem ex divina largitate concurrunt: ut latus ad animam per utrasque fenestras ingressus pateat veritati.

10. Sequitur: *Ficus protulit grossos suos.* Non comedamus ex eis: nec enim esui habiles sunt ob immaturitatem sui. Bonarum ficum habent speciem, sed similitudinem, non saporem, forte hypocritas designantes. Non abjiciamus tamen, alias forsitan his opus habebimus. Alioquin satis per se ipsos leviter, et ante tempus cadent, sicut fenum tectorum, quod priusquam evellatur exaruit (Psal. cxxxviii, 6): quod eo de hypocritis dictum reor. Non sine causa tamen in carmine nuptiali eorum mentio facta est. Erunt sine dubio, etsi non esui, usui qualicunque. Multa in nuptiis præter dapes necessarie procurantur. Ego vero istud adeo minime prætereundum existimo, ut quidquid illud est, inter angustias extremitatum sermonis hujus discutere nolim; sed differo in diem alterum, et horam liberio rem. An vero necessarie, vobis tunc experiri licebit: tantum mihi opportunitatem facultatemque obtineat vota vestra ad proferendum quod sentio, in vestram ipsorum ædificationem, in laudem et gloriam sponsi Ecclesiæ Jesu Christi Domini qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LX.

De incredulitate Judæorum, quam compleverunt mensuram patrum suorum occidendo Christum.

1. *Ficus protulit grossos suos* (Cantic. ii, 13). Ex superioribus pendet præsens locus. Dixerat enim tempus putationis venisse, tam ex floribus qui jam apparebant, quam ex audita turturis voce hoc asserens. Id ipsum adhuc ex grossorum productione affirmat; quia non solum ex floribus et voce turturis experimentum capitur temporis; capitur et ex ficu. Non enim non est aer indulgentior tunc, cum ficus grossos suos protulerit. Ficus flores non habet, sed pro floribus grossos mittit tempore quo cæteræ arbores florent. Et quomodo flores apparent et transeunt, ad nihil utiles, nisi quod secuturi fructus quidam prænantii sunt; ita et grossi. Oriuntur, sed immature cadunt, et dant locum maturandis, ipsi minime habiles ad vescendum. Et hinc ergo, ut dixi, sumit sponsus experimentum temporis, et argumentum suasionis, ut non pigritetur pergere sponsa ad vineas, quia non perit opera, quæ tempestiva venit. Et littera quidem sic.

2. Quid vero spiritus? ut plane hoc loco non ficum intueamur, sed populum: nempe de hominibus cura est Deo, non de arboribus. Vere ficus est populus, fragilis carne, parvulus sensu, animo humilis, cujus primi fructus, ut interim nomini alludamus, grossi utique et terreni. Nec enim popularis est studii primum quærere regnum Dei et justitiam ejus (Matth. vi, 33); sed, ut ait Apostolus, cogitare quæ mundi sunt, quomodo placeant uxoribus, vel illæ viris. Tribulationem et arnis habebunt hujusmodi (I Cor. vii, 33, 28); sed in novissimis non negamus

eos fructus fidei assécutores, si bonam habuerint novissimam confessionem, maximeque si carnis opera eleemosynis redemerint. Ergo primi **1472** plebium fructus nec fructus sunt, non magis quam ficuum grossi. Denique si dignos postmodum fructus poenitentiae fecerint (non enim prius quod spirituale est, sed quod animale [I Cor. xv, 46] dicitur illis: *Quem fructum habuistis tunc in quibus nunc erubescitis?* [Rom. vi, 21]).

3. Ego tamen hoc loco non quemvis populum interpretari liberum puto: unus signanter exprimitur. Neque enim, Protulerunt, dixit, quasi de pluribus; sed quasi de una, protulit, inquit, *ficus grossos suos*; et, ut sentio ego, quæ est plebs Judæorum. Quanta in hanc Salvator parabolice in Evangelio loqui videntur? ut est illud: *Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua* (Luc. xiii, 6) etc.; item: *Videte ficulneam et omnes arbores* (Luc. xxi, 29): et Nathanaeli dictum est: *Cum esses sub ficu, vidi te* (Joan. i, 48). Et rursus maledicit ficulneæ, pro eo quod non invenit in ea fructum (Marc. xi, 13, 14). Bene ficus, quæ bona licet patriarcharum radice prodierit, nunquam tamen in altum proficere, nunquam se humo attollere voluit, nunquam respondere radici proceritate ramorum, generositate florum, fecunditate fructuum. Male prorsus tibi cum tua radice convenit, arbor pusilla, tortuosa, nodosa. Radix enim sancta. Quid ea dignum tuis apparet in ramis? *Ficus*, inquit, *protulit grossos suos*. Non hos nobili a radice traxisti, semen nequam. Quod in ea est, de Spiritu sancto est; ac per hoc subtile totum ac suave. Tibi unde hi grossi? Et vere quid non grossum in gente illa? Nec actus profecto, nec affectus, nec intellectus, sed nec ritus, quem in colendo Deum habuit. Nam actus in bellis, affectus in lucris totus erat, intellectus in crassitudine litteræ, cultus in sanguine pecudum et armentorum.

4. At dicit aliquis: cum istiusmodi grossos non aliquando proferre gens illa cessaverit, ergo non aliquando tempus putationis non exstitit, quia unum utrique rei tempus existere perhibetur. Non ita est. Dicimus mulieres filios procreasse, non cum parturiunt, sed cum jam pepererunt. Dicimus et arbores edidisse flores suos, non cum cæperint florere, sed potius cum desierint. Ita hic quoque dictum est, quia *ficus protulit grossos suos*, non cum aliquos edidit, sed cum totos, id est, cum ad finem pervenit editio. Quæris quo tempore istiusmodi complementum illi populo accidit? Cum Christum occidit, tunc completa est malitia ejus, juxta quod ipse eis prædixerat: *Implete mensuram patrum vestrorum* (Matth. xxi, 32). Unde in patibulo traditurus jam spiritum: *Consummatum est*, inquit (Joan. xix, 30). O qualem consummationem dedit grossis suis ficus hæc maledicta, et subinde æterna ariditate damnata! O quam sunt novissimi pejores prioribus! Incipiens ab inutilibus, ad perniciosos pervenit et venenatos. O grossum vipereumque affectum, odire hominem, qui hominum et corpora sanat, et animas salvat! O nihil

ominus intellectum grossum et certe bovinum, qui Deum non intellexerunt nec in operibus Dei!

5. Ninium me fortasse queratur in sui suggillatione Judæus, qui intellectum illius dico bovinum. Sed legat in Isaia, et plus quam bovinum audiet. *Cognovit*, inquit, *bos possessorem suum, et asinus præsepe domini sui: Israel non cognovit me; populus meus non intellexit* (Isai. i, 3). Vides me, Judæe, mitiorem tibi propheta tuo. Ego te comparavi jumentis, ille subjicit. Quanquam in sua persona propheta non dixit hoc, sed in Dei, qui Deum se et ipsis operibus clamat: *Etsi mihi*, inquit, *non creditis, operibus credite: etsi non facio opera Patris mei, nolite credere* (Joan. x, 38, 37); nec sic tamen vigilant ad intelligendum. Non fuga dæmonum, non obedientia elementorum, non vita mortuorum, bestialem hanc, et plus quam bestialem hebetudinem ab eis depellere quivit: de qua non minus mirabili quam miserabili cæcitate factum est, ut in illud tam horrendum, tamque enormiter grossum facinus proruerint, Domino majestatis injicientis manus sacrilegas. Extunc itaque dici potuit, quia *ficus protulit grossos suos*, cum jam videlicet legitima illius populi esse cæperunt quasi in exitu super summum: ut novis juxta veterem prophetiam, supervenientibus, vetera **1473** projicerentur (Levit. xxvi, 10). Non aliter sane, quam quomodo grossi cadunt, et cedunt suborientibus ficibus bonis. Quandiu, inquit, non cessavit ficus producere grossos suos, non te vocavi,

6. Nam *vineæ*, inquit, *florentes odorem dederunt*: quod nihilominus appropinquantis fructus indicium est. Hic odor serpentes fugat. Aiunt florentibus vineis omne reptile venenatum cedere loco, nec ullatenus novorum ferre odorem florum. Quod volo attendant novitii nostri, et fiducialiter agant, cogitantes qualem spiritum acceperunt, cujus primitias dæmones non sustinent. Si sic novitius fervor, quid erit absoluta perfectio? Perpendatur ex flore fructus et saporis virtus ex vi æstimator odoris. *Vineæ florentes odorem dederunt*. Et in principio quidem sic fuit. Ad prædicationem novæ gratiæ secuta est novitas vitæ in his qui crediderant, qui conversationem suam inter gentes habentes bonam. Christi erant bonus odor in omni loco (II Cor. ii, 14, 15). Odor bonus, testimonium bonum. Hæc de bono opere tanquam de flore odor procedit. Et quoniam tali flore et tali odore inter primordia nascentis fidei fideles animæ, veluti quædam spirituales vineæ, refertæ apparuerunt, habentes testimonium bonum et ab his qui foris erant; non incongrue, ut opinor, de ipsis dictum sentimus, quia *vineæ florentes odorem dederunt*. Ad quid? ut eo sane provocati etiam qui necdum crediderant, ex bonis operibus illos considerantes, glorificarent et ipsi Deum, atque ita

eis odor vitæ ad vitam esse inciperet. Idecirco ergo dedisse odorem non immerito referuntur, qui non suam gloriam, sed aliorum de sua bona opinione quæsiere salutem. Alioquin poterant more quorundam quæstum æstimare pietatem, verbi gratia, ostentationis, mercedis. At istud esset non dare odorem, sed vendere. Nunc vero quia omnia sua in charitate faciebant, non plane vendiderunt odorem, sed dederunt.

7. Cæterum si vineæ animæ, flos opus, odor opinio est: fructus quid? Martyrium. Et vere fructus vitis, sanguis est martyr. *Cum dederit*, inquit, *dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini filii, merces fructus ventris* (Psal. cxxvi, 2, 3). Propemodum dixissem, fructus vitis. Quidni sanguinem uvæ dixerim meracissimum, sanguinem innocentis, sanguinem Justi? Quidni mustum rubens, probatum, pretiosum, plane de vinea Sorech [alias, Soreth], torculari passionis expressum? Denique pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus (Psal. cxv, 5). Hæc pro eo quod dictum est, vineas florentes odorem dedisse.

8. Ita si ad tempora gratiæ hunc locum respicere malimus, aut si placet magis referri ad Patres (nam vinea Domini sabaoth domus Israel est [Isai. v, 7], erit sensus: Christum in carne nasciturum et moriturum odoraverunt prophetae et patriarchæ, sed non dederunt tunc eundem odorem suum, quia non exhibuerunt in carne, quem in spiritu præsenferunt. Non dederunt odorem suum, nec secretum suum publicaverunt, expectantes ut revelaretur in suo tempore. Quis sane tunc caperet sapientiam in mysterio absconditam, in corpore non exhibitam? Ita vineæ tunc quidem non dederunt odorem suum. Dederunt autem postea, cum per successiones generationum nascentum ex se Christum secundum carnem partu virgineo sæculis ediderunt. Tunc plane, inquam, spirituales illæ vineæ dederunt odorem suum, cum apparuit benignitas et humanitas Salvatoris nostri Dei (Tit. iii, 4.); et cæpit præsentem habere mundus, quem pauci adhuc absentem præsenferant. Vir ille, verbi causa, qui Jacob tangens, et Christum sentiens: *Ecce*, inquit, *odor filii mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus* (Gen. xxvii, 27); cum hoc dicebat, habebat delicias suas sibi, nec cuiquam illas communicabat. At ubi venit plenitudo temporis, in quo **1474** misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret (Galat. iv, 4, 5); tunc prorsus odor, qui in illo erat, sese ubique sparsit, adeo ut a finibus terræ ipsum sentiens clamaret Ecclesia: *Oleum effusum nomen tuum*: currebantque adolescentulæ in odore olei hujus (Cant. i, 2, 3). Ita ista vinea delit odorem suum, et eo temporis dederunt et cæteræ, in quibus hic ipse odor vitæ exstiterat. Quidni dederunt, e quibus Christus secundum carnem? Dictum est itaque vineas dedisse odorem, sive quia fideles animæ bonam de se ubi

(220) In vulgatis additur *propera*, quod verbum deest manuscriptis et primis editis.

que opinionem spargunt: sive quod palam facta sunt mundo oracula et revelationes Patrum, et in omnem terram exivit odoratus eorum, dicente Apostolo; *Manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est gentibus, creditum est mundo, assumptum est in gloria* (I Tim. iii, 16).

9. Mirum vero, si nec ficus, nec vineæ istæ aliquid habent quod mores ædificet. Ego hunc locum arbitror esse et moralem. Dico autem per gratiam Dei quæ in nobis est, et ficus nos habere, et vineas. Ficus quidem, qui suaviores in moribus sunt; vineas vero, qui spiritu ferventiores. Omnis qui se inter nos communiter socialiterque agit, et non solum sine querela conversatur inter fratres, sed et multa cum suavitate fruendum se omnibus præbet in omni officio charitatis, quidni illum vicem agere ficus convenientissime dicam? Qui tamen grossos suos prius protulerit, projeceritque oportet, timorem utique judicii, prope perfecta charitas foras mittit; et amaritudinem peccatorum, quæ veræ confessioni et infusioni gratiæ, crebrarumque profusioni lacrymarum cedat necesse est, cæteraque talia, instar grossorum præeuntia fructuum suavitatem: quæ vos quoque per vosmetipsos cogitare potestis.

10. Ut tamen adhuc ego aliquid adjiciam de ejusmodi quod occurrit, videte ne forte etiam hæc inter grossos deputari possint, scientia, prophetia, linguæ similiaque. Etenim ista more grossorum deficere habent, et cedere melioribus, dicente Apostolo, quia *scientia destruetur, et prophetiæ evacuabuntur, et linguæ cessabunt*. Fidem quoque ipsam intellectus excludet, speique succedat visio necesse est. Quod enim videt quis, quid sperat? Sola *non excidit charitas* (Cor. xiii, 8), sed illa qua Deus toto corde, tota anima, tota virtute diligitur (Luc. x, 27). Ideo hanc minime grossis annumeraverim, ne ad ficum quidem dixerim pertinere, sed ad vineas. Jam qui vineæ sunt, severiores nobis, quam suaviores se exhibent, in spiritu vehementi agentes, zelantes pro disciplina, vitia acerrime corripientes, aptantes sibi congruentissime vocem illam: *Nonne qui oderunt te Domine, oderam, et super inimicos tuos tabescebam?* (Psal. cxxxviii, 21.) Item: *Zelus domus tuæ comedit me* (Psal. lxxviii, 10). Et mihi quidem illi in dilectione proximi, isti in dilectione Dei eminere videntur. Sed libet pausare sub hac vite et sub hac ficu, ubi Dei proximique obumbrat dilectio. Utramque teneo cum te amo, Domine Jesu Christe, qui meus proximus es, quoniam homo es, et fecisti mecum misericordiam; et nihilominus es super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

SERMO LXI.

Quomodo Ecclesia reperit divitiarum divitiarum misericordie in foraminibus vulnerum Christi et de fortitudine martyrum quam a Christo receperunt.

1. Surge (220), amica mea, sponsa mea, et veni